

Bydgoszcz, 10 marca 2020 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.7.2020.JDa/RK

**Pani
Edyta Zakrzewska
p.o. Kierownika
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
Fabianki 4
87-811 Fabianki**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1111, z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Fabianki 4, 87-811 Fabianki (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 10, 12 lutego 2020 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 39/2020 z dnia 27 stycznia 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2018 r. do 9 lutego 2020 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Edyty Zakrzewskiej – p.o. Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190. W gminie Fabianki ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 13 grudnia 2013 r. przyjętego Uchwałą Nr XXIX/220/2013 Rady Gminy Fabianki, wraz z Uchwałą Nr XII/80/2015 i Uchwałą Nr XV/101/2016 zmieniającymi ww. statut. Statut nie uwzględnia wprost ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast zastosowano zapis, iż „kierownik realizuje zadania wynikające z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i wychowawczych, funduszu alimentacyjnego i innych ustaw przy pomocy zatrudnionych pracowników”, co reguluje wszelkie inne ustawy, w tym ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 4 stycznia 2016 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika GOPS Nr 1/2016, zmienionego Uchwałą Nr 5/2016 z dnia 28 kwietnia 2016 r. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione zadania przypisane ustawowo do ww. stanowiska.

Wójt Gminy Fabianki Upoważnieniem Nr 1/2020, z dnia 7 stycznia 2020 r., upoważnił p.o. Kierownika GOPS p. Edytę Zakrzewską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji na okres od 7 stycznia 2020 r. do 31 marca 2020 r. Wcześniej funkcję Kierownika pełniła p. Maria Skotnicka.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

W okresie objętym kontrolą gmina opracowała 3-letnie Gminne Programy Wspierania Rodziny na lata:

- 2016-2018 przyjęty Uchwałą Nr XVI/144/2016 Rady Gminy Fabianki z dnia 29 czerwca 2016 r.,
- 2019-2021 przyjęty Uchwałą Nr III/30/2019 Rady Gminy Fabianki z dnia 13 lutego 2019 r.

Głównym celem bieżącego programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W programie zawarto diagnozę środowiska lokalnego, która została opracowana na podstawie danych demograficznych, liczbowych, statystycznych oraz bogatej wiedzy i doświadczeniu pracowników Ośrodka. Powyższe dane posłużyły do sformułowania celów szczegółowych, które nie posiadają wskaźników, ale są realistyczne. Realizatorzy programu angażują się w jego realizację na rzecz zapewnienia prawidłowo funkcjonującego systemu wsparcia rodziny.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, jednakże nie przedstawiła potrzeb z tym związanych. Sprawozdanie za rok 2018 zostało przekazane do Rady Gminy Fabianki w terminie określonym w ustawie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 lipca 2016 r. do 6 listopada 2019 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 6 listopada 2019 r. do 31 marca 2020 r.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2018 r. 6 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. 12 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2020 r. (do dnia kontroli) 9 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3, 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności asystentów uwzględniono zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4 lit. b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Fabianki tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent p. XX podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne: „Czyste powietrze”, „Kompetentny zespół”. Natomiast p. XX nie uczestniczyła w szkoleniach. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej i wnioskował w nim o jej przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W rodzinie (XX) przydzielonej przez Sąd

asystent nie podpisał zgody na współpracę. Pouczono, aby we wszystkich przypadkach kierowanych do objęcia wsparciem asystenta podpisywano zgodę na współpracę.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: kartę pracy asystenta rodziny, okresową ocenę sytuacji rodziny, plan pracy z rodziną.

Na początku współpracy z rodziną asystent sporządzał główny plan pracy, w którym zawarte były przewidywane efekty działań. Następnie średnio, co trzy miesiące sporządzane były aktualizacje planu pracy, w których natomiast były ujmowane tylko terminy realizacji działań. W trzech przypadkach planów pracy u rodziny XX, XX, XX. brakowało przewidywanych efektów. W związku z powyższym nie realizowano w pełni art. 15 ust. 3 ww. ustawy. W rodzinie XX. nie sporządzono planu pracy.

W większości przypadków okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane, nie rzadziej niż co pół roku. Jedynie w trzech przypadkach (XX, XX, XX.) okresowa ocena sytuacji rodziny została sporządzona z kilkudniowym opóźnieniem. Pouczono o konieczności każdorazowego dopełniania terminów sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

W okresie objętym kontrolą nie prowadzono monitoringu w rodzinie XX. po zakończeniu z nią pracy. Od lutego br. procedurze monitoringu zostanie objęta rodzina XX. Monitoring będzie dokumentowany przy pomocy notatek służbowych.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się na podstawie sporządzanych przez asystenta okresowych ocen sytuacji rodziny, w porozumieniu z pracownikiem socjalnym i Kierownikiem Ośrodka.

W okresie objętym kontrolą, zakończenie współpracy asystenta z rodziną nastąpiło z powodu osiągnięcia celów, zmiany miejsca zamieszkania oraz rezygnacji rodziny ze współpracy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek reaguje na informacje otrzymane m.in. ze środowiska lokalnego, rodziny, szkoły, służby zdrowia, policji.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych pomocą asystenta, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, przedstawiciele policji, służby zdrowia, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pedagodzy, pracownicy sądu. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia dzieci, w tym wszczynano procedurę „Niebieskiej Karty”, objęto wsparciem emocjonalnym, podejmowano rozmowy wspierające i pogadanki na temat unikania sytuacji konfliktowych, udzielano pomocy w łagodzeniu konfliktów, kierowano do punktów poradnictwa specjalistycznego (prawnik, psycholog).

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Fabianki nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Fabiankach nadzoruje i finansuje dwie świetlice wsparcia dziennego przy Szkole Podstawowej w Cyprianie i przy Kościele Rzymskokatolickim w Szpetalu Górnym, które dysponują 30 miejscami. Każda ze świetlic posiada wykwalifikowany personel z zakresu pedagogicznego, dlatego w ramach zajęć odrabiane są prace domowe, organizowane są zajęcia kulinarne, rekreacyjne, imprezy plenerowe oraz konkursy. W zajęciach tych uczestniczą dzieci i młodzież z rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz znajdujące się w kryzysie.

W szkołach podstawowych działają biblioteki szkolne, funkcjonują w nich również kółka zainteresowań (plastyczne, teatralne, taneczne). W gminie regularnie organizowane są imprezy plenerowe, podczas których promowane jest lokalne dziedzictwo kulturowe.

Ponadto w gminie działa 5 klubów sportowych zrzeszających zawodników z różnych kategorii wiekowych, są to: Gminny Klub Sportowy Fabianki, Uczniowski Klub Sportowy „Cyprianka”, Uczniowski Klub Sportowy „Junior” Nasięgniewo, Uczniowski Klub Sportowy „Orka” Szpetal Górny, Gminny Klub Jeździecki Bogucin.

Dodatkowo w ramach promocji aktywnego trybu życia mieszkańcy gminy mają do dyspozycji Trasę Zdrowia PZU, siłownię napowietrzną oraz place zabaw.

W 2016 roku powstał Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, który działa na rzecz upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie Fabianki, jak również zarządza obiektami sportowymi tj. stadionem sportowym w Chełmicy Dużej, miejscem wykorzystywanym do kąpieli nad Jeziorem Chełmica oraz kompleksem boisk wielofunkcyjnych „Orlik 2012” w Szpetalu Górnym.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3 lit. b i pkt 4 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Fabianki nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem. Pracownicy Ośrodka dokonują wszelkich starań w celu znalezienia rodzin wspierających, informując mieszkańców gminy o możliwości sprawowania powyższej funkcji.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Fabianki zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, terapeutycznego, pedagogicznego, psychologicznego, usług opiekuńczych). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 36 365,48 zł,
- w 2019 r. - wydatkowano kwotę: 43 664, 64 zł,
- w 2020 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 1 220,00 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

W okresie objętym kontrolą, asystenci rodziny współpracowali z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w związku z tym opracowywali plan pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz uczestniczyli w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka. Stwierdzono nieprawidłowość współpracy asystenta z rodziną zastępczą p. XX Powyższe zadanie jest ustawowo przypisane Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2018 r. w dniu 20 lipca 2018 r.,
- b) za II półrocze 2018 r. w dniu 24 stycznia 2019 r.,
- c) za I półrocze 2019 r. w dniu 17 lipca 2019 r.
- d) za II półrocze 2019 r. w dniu 28 stycznia 2020 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1195).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest proporcjonalnie do okresu kierowania Ośrodkiem, poprzedni Kierownik GOPS p. Maria Skotnicka oraz obecna p.o. Kierownika GOPS p. Edyta Zakrzewska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Uwzględniać w sprawozdaniach, o których mowa w art. 179 ust.1 potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Określać w planie pracy z rodziną terminy realizacji działań oraz określać przewidywane ich efekty zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
3. Dokumentować monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną – Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od otrzymania stanowiska, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)